

Predstavenie náboženskej edukácie žiakov 1.ročníka špeciálnej základnej školy

PaedDr. Viera Súkeníková, KPKC

OBSAH

- Predstavenie mentálneho postihnutia (MP)
- Kognitívne predpoklady, osobnostný rozvoj
- Stupne mentálnej retardácie
- Edukácia MP v dokumentoch cirkvi
- Kritériá edukácie MP
- Tvorivo-humanistická výchova
- Vzdelávací program
- Metodická príručka pre 1. ročník ŠZŠ

Veková a mentálna úroveň žiaka 1.ročníka špeciálnej základnej školy

- Fyzický vek 6 rokov pri dg F 70 – ľahká duševná zaostalosť.
- Zodpovedá mentálnemu veku 4 roky.
- Rečový prejav chudobný (cca 15 slovies, jednoslovné odpovede).
- Obdobie adaptácie a základnej socializácie.

Kognitívne predpoklady

- Názorové – intuitívne myslenie (predoperačné): dieťa nedokáže logicky myslieť.
- Myslenie je viazané na vlastnú činnosť, je konkrétne, s využitím všetkých zmyslov.
- Na riešenie úlohy využíva svoju skúsenosť a bezprostredné prežívanie.
- Potrebuje názor, nedokáže zovšeobecňovať.
- Rozumie len tomu, čo sa deje „tu a teraz“.

Predpoklady a možnosti práce

- Dieťa vníma väčšie, výraznejšie prvky (1 postava, neskôr môžu byť max. tri postavy).
- Dieťa skladá obrázok z 2-3 častí.
- Dieťa pracuje s 3-5 dvojicami obrázkov.
- Do dlhodobej pamäte prechádza to, čo prešlo citovou vrstvou – dôležité je zážitkové vyučovanie.
- Podpora, povzbudzovanie a pochvala – motivácia na budovanie sebaúcty a sebadôvery.

Osobnostný rozvoj

- Vývinový konflikt medzi vlastnou iniciatívou a pocitmi viny.
- Vonkajšia mozgová kôra (krátkodobá pamäť) a často aj jadro (dlhodobá pamäť) – poškodené.
- Stredná vrstva (citový život) býva nedotknutá – prítulnosť, ale svoje city nevedia ukázať, ani verbalizovať.
- Autentický a akceptujúci spôsob interakcie medzi členmi kolektívu – pre vývoj mravného jednania je rozhodujúci viac ako zámerné výchovné techniky.

Mentálne postihnutie (MP)

- Všeobecný pojem - označuje osoby v pásme mentálnej retardácie – IQ pod 85.
- Vašek (Základy špeciálnej pedagogiky, 2003) chápe MP ako: „nedostatočnú schopnosť meniť informácie na poznatky, v dôsledku toho transformovať veci a udalosti do symbolických foriem, tieto uchovávať, s takto transformovanými informáciami zmysluplne narábať a participovať na udalostiach.“
- Abnormálny vývin mozgu a centrálnej nervovej sústavy (CNS).

Mentálna retardácia (MR)

- MR = výrazne podpriemerná úroveň všeobecnej inteligencie s IQ nižším ako 70
- Medzinárodný katalóg klasifikácie chorôb: „MR je stav zastaveného alebo neúplného duševného vývinu, ktorý je charakterizovaný najmä narušením schopností poznávacích, rečových, motorických a sociálnych.“
- Katalóg definuje štyri stupne MR.

Ľahký stupeň MR – IQ 69-50

- Účelne používa reč, udržiava konverzáciu a komunikáciu, reč sa vyvíja oneskorene.
- Sebaobsluha a manuálne zručnosti v bežnom živote – s vývinovým oneskorením.
- Problémy vo vzdelávaní – adaptívne schopnosti sú narušené v zmenenom alebo v novom prostredí, v krízových situáciách, pri zvýšených nárokoch.

Stredný stupeň MR – IQ 49-35

- Výrazne obmedzený vývin chápania a používania reči, komunikačných schopností, sebaobslužných zručností a návykov.
- Vzdelávací potenciál obmedzený, ale pod vedením pedagóga si dokáže osvojiť elementárne základy.
- V dospelosti schopnosť vykonávať jednoduché manuálne práce pod dohľadom.
- Pridružené telesné, zmyslové alebo iné postihnutia a poruchy.

Ťažký stupeň MR – IQ 34-20

- Veľmi výrazne narušený a limitovaný vývin vo všetkých oblastiach – komunikácie, motoriky, senzorky, sebaobsluhy, kognície, sociálnej adaptácie.
- Životné aktivity výrazne obmedzené, potreba nepretržitej podpory a pomoci aj pri najjednoduchších činnostiach.
- Väčšina má pridružené aj iné postihnutia a poruchy.
- Je možné podnecovať ich vývinové kapacity a tak zabezpečiť zlepšenie kvality života.

Hlboký stupeň MR – IQ pod 20

- Obmedzenie vo všetkých životných aktivitách a fungovaní s pridruženými poruchami.
- Nepatrná alebo žiadna schopnosť uspokojovať základné potreby, plná odkázanosť na pomoc.
- Prejavy vo všetkých oblastiach sú na rudimentárnej úrovni, avšak určitou stimuláciou možno podnecovať ich vývin.

Všeobecné direktórium pre katechizáciu:

„Osobám mentálne a inak postihnutým možno poskytnúť primerané náboženské vzdelávanie nielen v rodine, vo farskom spoločenstve, ale aj v školskom prostredí.“

Katechizmus katolíckej cirkvi

- A nech si nemyslí, že všetkých možno učiť podľa jednej predpísanej osnovy a rovnakým spôsobom... Keďže jedni sú ako novonarodené deti, iní začínajú dospievať v Kristovi a iní sú už akoby v zrelom veku - treba zvážiť, ktorí potrebujú mlieko a ktorí pevnejší pokrm...
- Tí, ktorí sú povolaní na túto službu, nech si uvedomia, že vyučovanie treba prispôbovať mysleniu a chápanosti poslucháčov.“ (KKC, 24)

Kritériá edukácie

- Vychádzať z individualít a potrieb MP žiaka.
- MP žiak je v určitej miere prístupný aktivitám podnecujúcim proces učenia a rozvíjajúcim jeho osobnosť.
- Vytvoriť prostredie zbavené stresu, frustrácie, akceptujúce žiaka a jeho potreby – klíma.
- Vychádzať z dôslednej špeciálnopedagogickej diagnostiky = kľúčový faktor určujúci výber a vhodnosť edukačných postupov.

Tvorivo-humanistická výchova

- Výchova a vzdelávanie: procesy i ciele sú rovnaké ako u zdravých detí – len možnosti dosiahnutia sú u postihnutých detí odlišné. Rozdiely:
  - v spôsobe prijímania informácií,
  - v spôsobe ich pohyblivosti,
  - v mentálnej alebo citovej kvalite,
  - v motivácii.

Tvorivo-humanistická výchova

- Učiteľ má rešpektovať špecifickosť dieťaťa ako jedinečnej ľudskej bytosti.
- THV systém sa snaží personalizovať každé dieťa, t.j. rešpektovať jeho zvláštnosti a posilniť jeho jedinečnosť v sebarealizácii.
- Všetky deti sú tvorivé, len miera ich tvorivosti je rôzna. (Zelina, M.)

Vzdelávacie programy

- Štátny vzdelávací program ISCED 1
- Školský vzdelávací program pre žiakov s ťažkým alebo hlbokým stupňom MP sa vypracúva pre každého žiaka osobitne a tvorí súčasť IVP
- Žiak sa vzdeláva podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s ľahkým, stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia (MP).

Štandardy

- Na tomto type škôl nie sú (podľa medzinárodných dohovorov).
- Obsah má žiak zvládnuť primerane svojim schopnostiam.
- Žiak si osvojuje kompetencie, ich zvládnutie je relatívne pre každý typ postihnutia i pre každého žiaka zvlášť.

Kompetencie žiaka

- Komunikačné
- Existenciálne
- Občianske
- Kultúrne
- Sociálne a interpersonálne

Rozvíjame ich v každej téme a podtému.

Ich dosiahnutie je v jednotlivých stupňoch postihnutia veľmi relatívne.

Nadpredmetové vzťahy /prierezové témy/

- Mediálna výchova: osvojenie jednoduchých foriem komunikácie – pozdrav, prosba, poďakovanie, ospravedlnenie sa...
- Environmentálna výchova: vytváranie pozitívneho vzťahu k prírode, obdiv, ochrana...
- Výchova k manželstvu a rodičovstvu: objavovanie hodnoty rodiny a vzťahov.
- Prevencia sociálno - nežiadúcich javov: vnímanie potrieb ľudí okolo seba.

„Pomôž mi, aby som to zvládol sám!“

Motto pedagogickej práce Márie Montessori (1870 – 1952)